

Henri Veldhuis (predikant van de Hervormde Gemeente, PKN, te Culemborg)

De boom van Jona en de stem van de kerken

Toespraak tijdens de Wake voor Gaza

Utrecht, Domkerk, 10 januari 2008

Telkens als het conflict in het midden-oosten oplaait, steekt ook de polarisatie in Nederland weer de kop op. Aanhangers van Israël en pleitbezorgers van de Palestijnen staan vaak zo scherp tegenover elkaar, dat je alle hoop op echt gesprek, laat staan overeenstemming, moet laten varen.

Ook in de kerken speelt die polarisatie een grote rol, al zie ik wel dat er de laatste jaren aan het grondvlak veel in beweging is. Niettemin zijn kerkleidingen (ook de mijne) zó beducht voor conflicten in eigen kring, dat ze vaak kiezen voor de veilige weg van zogenaamd evenwichtige betrokkenheid met begrip en meeleven voor beide partijen, maar zonder veel concrete analyse en stellingname.

Tegenover de polarisatie zouden de kerken zich krachtig kunnen beroepen op de universele mensenrechten en het internationale recht, - op basis daarvan het middenoosten-conflict analyseren en dan ook duidelijke uitspraken durven doen en daarnaar handelen.

Maar ook al aanvaarden de kerken dat kader van de mensenrechten als primair uitgangspunt, ze durven het niet of nauwelijks aan om op basis daarvan de politiek van Israël aan de kaak te stellen. Sinds de Tweede Oorlog is de band met Israël emotioneel, religieus en ook politiek zó sterk, dat de kerken geestelijk niet vrij genoeg zijn om de vaak mensonterende politiek van Israël te kritiseren.

—

Morgen zal in veel kerken weer een hoofdstuk worden gelezen uit het bijbelboek Jona. Jona, uw weet wel: die van de vis, is een profeet die van God de opdracht krijgt te preken tegen Nineve, een grote heidense stad die symbool staat voor veel geweld en onrecht.

Jona vindt die opdracht van God maar niks, maar na een lange omweg gaat hij toch profeteren in Nineve. Dan blijkt ook waarom Jona zoveel weerzin heeft tegen die taak. Want eigenlijk wil hij niet begrepen worden door die onmensen, door dat andere volk, - hij wil niet dat ze echt luisteren en hun leven misschien wel veranderen.

Als de inwoners van Nineve toch willen luisteren en zelfs tot inkeer komen, blijft Jona niettemin hopen dat de stad door God verwoest zal worden. Buiten de stad gaat hij op een heuveltje zitten, onder een mooie boom, om te zien hoe de stad door een bombardement van Gods oordeel zal worden weggevaagd.

Maar dan gebeuren er twee dingen: de stad wordt niet vernietigd en Jona's boom gaat dood. En dan, als Jona om beide redenen heel boos is geworden, komt de slotvraag van het verhaal, een vraag van God aan Jona, een indringende vraag aan ons allemaal: 'Jona, jij bent al van slag omdat jouw boom dood is. Zou ik dan geen verdriet hebben om al die mensen, ja zelfs om de dieren van Nineve, als die allemaal zouden sterven?'

. . . Zouden wij geen verdriet hebben om al die mannen, vrouwen en kinderen van Gaza? Kunnen wij ons niet laten raken door mensen van dat andere Palestijnse volk, ook al voelen

we ons als kerk zo verbonden met Israël? Kunnen we niet zó geraakt worden, dat we de waarheid durven zeggen en daaruit handelen?

De raketten van Hamas moeten scherp veroordeeld worden, - de waarheid moet worden gezegd. Maar dan moeten wij *even duidelijk* spreken tegen het onrecht van Israël: 40 jaar meedogenloze bezetting als wortel van het hele conflict, structurele discriminatie van Arabische staatsburgers in eigen land, een muur over Palestijns land die zoveel kapot maakt. Israël beroept zich op het recht van zelfverdediging, maar welk recht van zelfverdediging mogen de Palestijnen uitoefenen tegen jarenlange bezetting en onderdrukking?

Elk mens telt, - om elk mens kunnen we vreugde hebben of verdriet, zoals de God van Jona dat heeft. Dat besef is het diepste motief achter de universele mensenrechten, en vanuit dat besef zouden we ons, ook als kerk, moeten bevrijden van emotionele banden met Israël *voor zover* die ons gijzelen. We moeten eindelijk de verlamming van onze vrijblijvende voorzichtigheid overwinnen.

Net zoals Jona hebben we als kerken twee dingen te leren: de waarheid durven zeggen, zelfs tegen Israël, èn tegelijk ontdekken dat ook die vreemde ander, Palestijn of Israëli, een naaste mens is die ons diep kan raken.

Een groot deel van het Nederlandse volk en ook van de kerken zit – evenals onze regering - nog onder de boom van Jona: op afstand toekijken terwijl Gaza wordt weggevaagd, - totdat tenslotte heel het Palestijnse volk is weggejaagd of weggevaagd.

De boom, die ons nu nog beschutting biedt, zal verdorren. En dan zullen we niet alleen de zon voelen branden, maar ook het verdriet van de Schepper en de vraag die Hij ons voorhoudt.